

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेशद्वारा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र ली-बर्डसँगको प्राविधिक सहकार्यमा जारी

वर्ष-३, अङ्क-२७ (१०९ औं शृङ्खला)	अवधि: माघ ०४-१०, २०८१	मिति: माघ ०४, २०८१
----------------------------------	-----------------------	--------------------

गत हप्ता (पुष २६-माघ ०३, २०८१) को मौसमी सारांश:

साप्ताहिक कुल वर्षा: हिमाली/उच्च पहाडी भू-भाग र पहाडी भू-भागमा आंशिक बदलीदेखि साधारणतया बदली रही तराई भू-भागमा मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहेको।

साप्ताहिक तापक्रम: मुस्ताङ जिल्लाको जोमसोम केन्द्रमा सबैभन्दा कम तापक्रम (-५.० डिग्री सेल्सियस) र बागलुङ जिल्लाको बागलुङ केन्द्रमा सबैभन्दा बढी तापक्रम (२५.० डिग्री सेल्सियस) मापन भएको। अधिकतम र न्यूनतम तापक्रममा उल्लेखनीय परिवर्तन भएको।

आगामी हप्ता (माघ ०४-१०, २०८१) को मौसमी परिदृश्य:

साताको सुरु: शुक्रबार, शनिबार	साताको मध्य: आइतबार, सोमबार र मंगलबार	साताको अन्तिम: बुधबार र बिहीबार
-------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------

मौसमी अवस्थाको सारांश: हिमाली/उच्च पहाडी भू-भागमा साताको सुरु र मध्यमा मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली, साताको अन्त्यमा आंशिक बदलीदेखि साधारणतया बदली रहने सम्भावना रहेको। पहाडी र तराई भू-भागमा साताभर मौसम मुख्यतया सफा देखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको। साताको अन्त्यमा हिमाली/उच्च पहाडी भू-भागका एक-दुई स्थानमा हल्का वर्षा/हिमपातको सम्भावना रहेको। साताभर पहाडी भू-भागका नदी तटीय, उपत्यका तथा खोंचहरुमा र तराई भू-भागमा बिहानीपख क्षणिक हुस्सु/कुहिरोको सम्भावना रहेको। प्रदेशभर अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम हल्का बढ्ने सम्भावना रहेको।

भौगोलिक क्षेत्र	प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्र	वर्षा/हिमपात	अधिकतम तापक्रम	न्यूनतम तापक्रम	बदली हुने सम्भावित अवस्था	महत्वपूर्ण मौसम (मेघगर्जन, असिना, कुहिरो)	कैफियत (मौसम प्रणाली)
हिमाल/उच्च पहाड	मनाङ, मुस्ताङ, म्याग्दी (अन्नपूर्ण, धौलागिरी र रघुगंगा गा.पा.को उत्तरी भेग), लमजुङ (दुधपोखरी, दोर्दी, मर्स्याङ्दी, क्वहोलासोथार गा.पा.का उत्तरी भेग), गोरखा (बारपाक सुलिकोट, चुमनुव्री, धार्चे, अजिरकोट गा.पा.का उत्तरी भेग), बागलुङ (ढोरपाटन न.पा., निसीखोला, ताराखोला, तमानखोला गा.पा.का उत्तरी भेग)	हल्का वर्षा/हिमपात	हल्का बढ्ने	हल्का बढ्ने	साताको सुरु र मध्यमा मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रही साताको अन्त्यमा आंशिक बदलीदेखि साधारणतया बदली रहने सम्भावना रहेको		साताको अन्त्यमा एक-दुई स्थानमा हल्का वर्षा/हिमपातको सम्भावना रहेको

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

पहाड	गोरखा, लमजुङ, म्याग्दी, बागलुङ, पर्वत, कास्की, स्याङ्जा र तनहुँ		हल्का बढ्ने	हल्का बढ्ने	साताभर मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको	हुस्सु/कुहिरो	साताभर नदी तटीय क्षेत्र, उपत्यका तथा खोंचहरुमा बिहानी पख क्षणिक हुस्सु/कुहिरो लाग्ने सम्भावना रहेको
तराई	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व), तनहुँ र स्याङ्जाको दक्षिणी क्षेत्र/कालीगण्डकी आसपास		हल्का बढ्ने	हल्का बढ्ने	साताभर मौसम मुख्यतया सफादेखि आंशिक बदली रहने सम्भावना रहेको	हुस्सु/कुहिरो	साताभर बिहानीपख क्षणिक हुस्सु/कुहिरो लाग्ने सम्भावना रहेको

कृषि सारांश:

- आलुमा पछौटे डढुवा रोग नियन्त्रणका लागि प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम व्यवस्थापनका उपाय अपनाउनुहोस्।
- पछौटे काउली, ब्रोकाउली, बन्दाका तयारी बेर्ना सिफारिस दुरीमा रोप्नुहोस्।
- हिउँदे फलफूलको नयाँ बगैँचा स्थापनाको लागि कृषि प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम बगैँचाको रेखाङ्कन गरी आवश्यक खाडलको तयारी गर्नुहोस्।
- घुम्ती प्रणालीमा पालिएका उच्च हिमाली क्षेत्रबाट बेसीं झरेका चौरीमा खोरेत, भ्यागुते र चरचरे तथा भैंडा, बाखा र च्याङ्ग्रामा पि.पि.आर विरुद्धको खोप लगाउनुहोस्।
- बंगुरमा अफ्रिकन स्वाईन फिभर रोगको रोकथामका लागि फार्ममा जैविक सुरक्षाका उपायहरु प्रभावकारी रूपमा अवलम्बन गर्नुहोस्।

कृषि सल्लाह:

बाली:

- चैते धान लगाउने सिंचित क्षेत्रहरुमा चैते-५, चैते-६, हर्दिनाथ हाईब्रिड-१, हर्दिनाथ हाईब्रिड-३ र हर्दिनाथ-५ तथा असिंचित क्षेत्रमा हर्दिनाथ-१ र हर्दिनाथ-३ जातहरुको गुणस्तरीय बीउको व्यवस्था गर्नुहोस्। प्रति केजी २ ग्राम कार्वेन्डाजिमयुक्त दुसीनाशक विषादीले बीउको उपचार गर्नुहोस् र प्रति रोपनी २ देखि २.५ केजीका दरले बीउको प्रयोग गर्नुहोस्। ब्याडलाई शितबाट जोगाउन बीउ नउम्रेसम्म सेतो प्लास्टिकले अथवा वनस्पतिका पातपतिङ्गरले ढाक्नुहोस्।
- गहुँ छरेको २१-२५ दिन भएमा पहिलो सिंचाइको व्यवस्था मिलाउनुहोस् र सिंचाइपछि नाइट्रोजनयुक्त मल (युरिया) को सिफारिस मात्राको एक तिहाई भाग (३.६ केजी) प्रति रोपनीका दरले टपड्रेस गर्नुहोस्।
- तोरीको फूल फुल्ने अवस्था भएमा सिंचाइको व्यवस्था मिलाउनुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- तोरी बालीमा फूल फुल्ने समयमा मौरीको गतिविधि बढ्ने हुँदा उक्त समयमा लाही कीराको प्रकोप बढी भई कीटनाशक विषादी प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा कम हानिकारक विषादी (जस्तै एजाडिराक्टिन, हरियो लेवलका अन्य विषादी) छनौट गरी बेलुकीपख स्प्रे गर्नुहोस्।
- मध्य पहाडमा लगाईएको आलुमा दोस्रो पटक उकेरा दिनुहोस्। उकेरा दिँदा त्यान्द्रामा चोटपटक नलाग्ने गरी ड्याडको बीचमा खनी माटो चढाउनुहोस्। उकेरा दिइसकेपछि माटोमा चिस्यानको कमी हुन नदिन सिँचाइको प्रबन्ध मिलाउनुहोस्। ड्याडमा लगाएका आलुलाई आधा वा दुई तिहाई भाग मात्र भिजेगरी सिँचाइ गर्नुहोस्।
- आगामी दुई साता भित्रै आलु बाली खन्दै हुनुहुन्छ भने सिँचाइ बन्द गर्नुहोस् र आलुको दानालाई छिपिन दिन आलुको बोटको जमिन माथिको भाग (haulm) हटाउनुहोस्।
- आलु बालीमा देहायको अवस्थामा पछौटे डडुवा लाग्ने सम्भावना रहन्छ।
 - तापक्रम: १० देखि २० डिग्री सेल्सियस
 - वातावरणमा पानीको मात्रा (सापेक्षिक आर्द्रता) (८० देखि ९५ प्रतिशत)
 - दिउँसो बादल वा कुहिरो लाग्नु
 - छिनछिनमा पानी पर्नु
 - रातमा अत्यधिक मात्रामा शीत पर्नु
 - हल्का हावा चल्नु।
- आलु बालीमा पछौटे डडुवा रोग व्यवस्थापनका लागि देहायका विधि अपनाउनुहोस्:
 - (क) डडुवा अवरोधक वा सहन सक्ने आलुका जातहरू जस्तै: खुमल उपहार, खुमल उज्ज्वल, जनकदेव, खुमल सेतो-३, खुमल रातो-४ को खेती गर्ने।
 - (ख) स्थान अनुसार उपयुक्त समयभित्र आलु लगाउने।
 - (ग) आलु रोप्दा सिफारिस गरिएको दुरीमा लगाउने जसले गर्दा विरुवाको तलको भागमा उचित मात्रामा वायु सञ्चार हुन गई रोग फैलने अनुकूल वातावरण हुन पाउँदैन।
 - (घ) आलु रोप्दा र पछि उकेरा लगाउँदा ड्याडमा प्रशस्त मात्रामा माटो चढाउने।

चित्र १: आलुमा पछौटे डडुवाको लक्षण

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

(ड) पछौटे डडुवा रोगको लागि अनुकूल वातावरण हुनासाथ स्प्रीङ्गलर सिँचाइ बन्द गर्ने र मेन्कोजेवयुक्त विषादी ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई सम्पूर्ण बोट भिज्ने गरी ७/८ दिनको फरकमा २/३ पटक स्प्रे गर्ने।

(च) रोग लागनासाथ डाइमेटोमर्फयुक्त विषादी १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाएर सम्पूर्ण बोट भिज्ने गरी स्प्रे गर्ने।

➤ आलु बालीमा पछौटे डडुवा रोग नियन्त्रणका लागि कुनै पनि विषादी छर्कँदा वा स्प्रे गर्दा बाली, वातावरण र रोगको संक्रमणताको स्थितिको आधारमा देहायको पद्धति अनुसार सामान्य निर्णय सहयोगी पद्धती (Decision support system) अपनाई विषादी छर्कन आवश्यक छ वा छैन निर्णय गर्नुहोस्।

मूल्याङ्कनको आधार र दिइने अङ्क (प्रत्येक खण्डमा कुनै एक आधारमा मात्र अङ्क दिने)

सूचक	आधार र पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
(क) जात अनुसार रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता	धेरै रोग लाग्ने (३)	
	कम रोग लाग्ने (२)	
	रोग प्रतिरोध गर्न सक्ने (१)	
(ख) वातावरणको अवस्था	सिमसिमे वर्षा भैरहने (३)	
	फाटफुट वर्षा हुने (२)	
	घाम लाग्ने कम आर्द्रता भएको (१)	
(ग) बालीको अवस्था	बाली बढ्ने (उम्रेपछिको ३० दिनभित्र) (३)	
	फूल फुल्ने अवस्था (२)	
	बाली तयारीको अवस्था (१)	
(घ) प्लट भित्र र बाहिर डडुवा रोगको अवस्था	अधिकांश बोटहरु संक्रमित भएको (३)	
	केही बोटमा मात्र संक्रमण शुरु भएको (२)	
	डडुवा रोग देखा नपरेको (१)	
(ङ) विषादी नछरेको अवधि	१४ दिन भन्दा ज्यादा (३)	
	८-१३ दिन (२)	
	७ वा सो भन्दा कम (१)	
जम्मा प्राप्ताङ्क		

कुल प्राप्ताङ्कको आधारमा देहाय बमोजिमको सिफारिस/सल्लाह अपनाउनुहोस्।

(क) कुल अङ्क ५ भएमा विषादी स्प्रे नगर्ने,

(ख) कुल अङ्क ६-९ भएमा सम्पर्क विषादी (मेन्कोजेवयुक्त) स्प्रे गर्ने,

(ग) कुल अङ्क १०-१५ भएमा दैहिक (Systemic) विषादी (डाइमेटोमर्फयुक्त) स्प्रे गर्ने।

➤ मध्य पहाडमा माघ र उच्च पहाडमा फागुनमा लगाउन सिफारिस जातका बीउ आलु कोल्ड स्टोरबाट झिकी ओभानो ठाउँमा राखी टुसाउन दिनुहोस्।

➤ पछौटे काउली, ब्रोकाउली, बन्दाका तयारी बेर्ना ६० सेमी × ४५ सेमी दुरीमा रोप्नुहोस्।

➤ स्ववास लगायतका लहरे तरकारी बालीहरुको बेर्ना उत्पादन गर्न गुमोज बनाई नर्सरी राख्नुहोस्।

➤ प्याजका रेड क्रियोल, नाशिक ५३, खुमल प्याज-१, खुमल प्याज-२ तथा अन्य सूचीकृत जातका तयारी बेर्ना १५ सेमी × १० सेमी दुरीमा रोप्नुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- हिउँदे तरकारी रोप्ने समय भएकाले जमिनको तयारी गरी देहाय बमोजिमको जात, बीउ दर र दुरीमा रोप्नुहोस्।

क्र.सं	बाली	जात	लगाउने दुरी (सेमी)	बीउ दर/रोपनी
१	पालुङ्गो	हरिपाते, पाटने	१५*२-३	८००-१००० ग्राम
२	गाजर	न्यू कुरोडा, नान्टिस फोर्ट	२०*१०	२०० ग्राम
३	चम्सुर	ठिमी चम्सुर	१५*२-३	८००-१००० ग्राम
४	चुकन्दर	मधुर	४०*१०	२०० ग्राम
५	सलगम	पर्पल टप, काठमाण्डौ रातो	३०*२०	१०० ग्राम
६	मुला	टोकिनासे	३०*२०	४००-६०० ग्राम
७	धनिया	कलमी, लोटस	१०*१-२	६००-८०० ग्राम

- तरकारी लगायतका बालीमा लाही किराको प्रकोप देखिएमा नीमजन्त्य विषादी १५०० पिपिएमको एजाडिराक्टिन ५ मिलिलिटर प्रति लिटर पानीमा मिसाई एक हप्ताको फरकमा छर्कनुहोस्। प्रकोप बढी देखिएमा फ्लोनिकामिड (५०% डब्लुडिजी) १ ग्राम प्रति ३ लिटर पानीमा मिसाई १२-१५ दिनको फरकमा २-३ पटक छर्कनुहोस्। विषादी प्रयोग गरिसकेपछि तरकारी टिप्नको लागि पर्खनुपर्ने अवधि (२५ दिन) पूरा भएपछि मात्र टिप्नुहोस्।
- गोलभेंडा, भण्टा, खुर्सानी जस्ता फल तरकारी बालीमा बढी खाद्यतत्व आवश्यक पर्ने हुनाले फल टिपेको हरेक १५-२० दिनको फरकमा युरिया मल १० ग्राम प्रति बोटका दरले टपड्रेस गर्नुहोस् र सुक्ष्म खाद्यतत्वयुक्त झोल ३ मिलि लिटर प्रति लिटर पानीमा घोलेर छर्कनुहोस्।
- गोलभेंडामा क्यालसियमको कमी भई फलको टुप्पा कालो हुने (Blossom end rot) हुँदा माटोमा चिस्यानको व्यवस्था मिलाउनुहोस्। समस्या बढी भएमा नियन्त्रणको लागि क्यालसियम क्लोराइडको २ प्रतिशतको झोल वा बजारमा पाइने क्यालसियमयुक्त सुक्ष्म खाद्यतत्व प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम स्प्रे गर्नुहोस्।
- फूल फुल्ने/बतिला लाग्ने अवस्थाका गोलभेंडामा गवारोको प्रकोप देखिएमा किराको अवस्थाको बारेमा जानकारी र अनुगमनका लागि हेली ल्यूर र स्पोजो ल्यूर छुट्टाछुट्टै फनेल पासोमा राखी खुल्ला जमिनमा गरिएको खेतीका लागि प्रति रोपनी ५/५ बटाको दरले र प्लाष्टिक घरभित्र प्रति घर १/१ का दरले दुवै पासोको प्रयोग गर्नुहोस्। यदि पासो भित्र वयस्क किराहरु परेको देखिएमा किराको संख्या सहित कृषि प्राविधिकलाई जानकारी गराई प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम व्यवस्थापन गर्नुहोस्।
- ओटा-टी ट्रापमा टि.एल.एम.ल्यूर प्रयोग गरी गोलभेंडामा टुटा किराको अनुगमन गर्नुहोस्। किराको समस्या देखिएमा किराले नोक्सान पुऱ्याएका पात, मुना तथा फलहरु सङ्कलन गरी नष्ट गर्नुहोस्। प्रकोप बढी देखिएमा क्लोरान्द्रानिलिप्रोल (१८.५% एससी) १ मिलिलिटर वा स्पिनोस्याड (४५% एससी) १ मिलिलिटर प्रति ३ लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी १२-१५ दिनको फरकमा २-३ पटकसम्म छर्कनुहोस्। विषादी प्रयोग गरिसकेपछि तरकारी टिप्नको लागि पर्खनुपर्ने अवधि (३ दिन) पूरा भएपछि मात्र टिप्नुहोस्।
- गोलभेंडामा सुलसुलेको प्रकोप देखिएमा निमजन्त्य विषादी ५ मिलिलिटर प्रति लिटर पानीको दरले मिसाएर १० दिनको फरकमा प्रकोपको अवस्था हेरी कम्तीमा पनि ३ पटक छर्कनुहोस्।
- सबै प्रकारका फलफूलमा मलखाद प्रयोग गर्ने उपयुक्त समय भएकाले चिस्यान कायम गरी बोटको वरिपरि रिड

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

बनाएर सिफारिस गरिएको मात्रामा मलखाद हाल्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।

- हालसालै रोपिएका कफीका बेर्नालाई चिसोबाट जोगाउन छापो तथा छहारीको व्यवस्था मिलाउनुहोस्। पाकेका ताजा चेरी टिप्न सुरु गर्नुहोस्। साथै, संकलन केन्द्र पुऱ्याउने वा प्रशोधनका लागि तयारी गर्नुहोस्।
- कागती बगैँचामा क्यांकर रोग (खटिरा) को व्यवस्थापनको लागि ब्याक्टेरिया (शाकाणु) को संक्रमणबाट ग्रस्त सबै हाँगा, पातहरु हटाई जलाउनुहोस्। बाँकी बोटलाई कपर अक्सिक्लोराइड २ ग्राम र कासुगामाइसिन २ मिलिलिटर प्रति १ लिटर पानीका दरले मिसाई १५ दिनको फरकमा छर्कनुहोस्।
- सुन्तलाजात फलफूल टिप्दा बोटको सुरक्षामा ध्यान दिई फललाई चोटपटक नलाने गरी सुरक्षित तवरले टिप्नुहोस्।
- सुन्तलाजात फलफूलमा फल कुहाउने औँसाका कारण झरेका फलहरुलाई तुरुन्तै प्लाष्टिक थैलामा संकलन गरी कम्तीमा एक महिना हावा नछिर्नेगरी बन्द गरेर राख्नुहोस्। यसो गर्नाले फल कुहाउने औँसा फल बाहिर निस्कन नपाई प्लाष्टिक भित्रै गुम्सिएर मर्छ।
- स्याउ लगायत अन्य हिउँद फलफूलको बेर्ना रोप्ने तयारी स्वरुप कृषि प्राविधिकको सिफारिस बमोजिमको दुरीमा १ घन मिटर (१ मिटर * १ मिटर * १ मिटर) को खाडल खन्नुहोस् र विश्वासिलो श्रोत केन्द्रबाट आवश्यक गुणस्तरीय बेर्नाको प्रबन्ध मिलाउनुहोस्।
- स्याउ लगायत अन्य हिउँदे फलफूलहरु (नासपाती, आरु, आरुखडा, हलुवाबेद) को काँटछाँट गर्ने समय भएकाले प्राविधिकको सल्लाह बमोजिम काँटछाँट गर्नुहोस्। काँटछाँटका क्रममा ठूला हाँगा हटाउँदा बोटमा भएका घाउहरुमा १०% को बोर्दो पेष्ट बनाई लगाउनुहोस् र काँटछाँट पश्चात १% को बोर्दोमिश्रण बोटका सबै हाँगा भिज्नेगरी स्प्रे गर्नुहोस्। काँटछाँटका क्रममा निस्कने हाँगाविँगा राम्रोसँग संकलन गरी जलाउनुहोस्।
- स्याउ बगैँचामा कत्ले किरा (Scale insect), रातो सुलसुले (Red spider mites) र भुवादार लाही (wooly aphid) को सुषुप्त अवस्थामा रहेका किरा व्यवस्थापनका लागि काँटछाँट पछि खनिज तेल (Atso oil) १०-१५ मिलिलिटर प्रति १ लिटर पानीमा मिसाइ हाँगाहरु भिज्ने गरी छर्कनुहोस्।

पशुपन्छी तथा मत्स्य:

- गाईभैँसीले भाले खोजेको १२ देखि १८ घण्टाभित्र र बाखामा १२ देखि ३६ घण्टाभित्र प्रजनन गराउनुहोस्।
- विशेष गरी गाईभैँसीमा नाम्ले परजीवीको संक्रमण बढ्न सक्ने र भेडाबाखामा नाम्ले, माटे, हेमोड्स, फित्ते जुका जस्ता आन्तरिक परजीवीहरुको प्रकोप देखिएको हुँदा समय समयमा नजिकको पशु सेवा शाखा वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा गोबर/जुतो जाँच गराई पशु चिकित्सकको सल्लाह अनुसार परजीवी विरुद्धको औषधी खुवाउनुहोस्। खोरभित्र र बाहिर सरसफाईमा विशेष ध्यान दिनुहोस्।
- खुर फाटेका जनावरहरुमा ज्वरो आउने, खुरको बीच र माथिल्लो भाग, जिब्रो, ओठ, मुख र थुनमा फोका आउने,

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

फोका फुटेर घाउ हुने भएमा खोरत रोग लागेको हुनसक्छ। यस्तो समस्या देखा परेमा नजिकको पशु सेवा शाखा वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा तुरुन्त जानकारी गराई उपचारको व्यवस्था मिलाउनुहोस्।

- अफ्रिकन स्वाइन फिभर रोगको संक्रमणको जोखिम रहिरहेकाले कृषकले देहाएका विषयहरूमा ध्यान पुऱ्याउनुहोस्:
- बंगुरलाई खेर गएका खानेकुरा (Swill) खुवाउँदा कम्तीमा आधा घण्टा उमालेर मात्र खुवाउनुहोस्।
- खरिद गरी ल्याइएका बंगुर कम्तीमा ३० दिन क्वारेन्टाइनमा राख्नुहोस्। रोग नदेखिएको खण्डमा मात्र फार्ममा भएको बंगुरसँग मिसाउनुहोस्।
- फार्ममा जैविक सुरक्षा कडा गरी मानिस तथा सवारी साधनको अनावश्यक आवत-जावतमा रोक लगाउनुहोस्।
- रोग देखा परेको फर्म वा क्षेत्रबाट अन्यत्र लैजाने गरी बंगुरको खरिद विक्री नगर्नुहोस्।
- खोर पूर्ण रूपले खाली गरी सरसफाई र निसंक्रमण गरी कम्तीमा ४० दिनपछि मात्र निरोगी बंगुरहरू राख्नुहोस्।

चित्र नं २ अफ्रिकन स्वाइन फिबर लागेको बंगुर
श्रोत: पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला, पोखरा

- रेविज एक प्राणघातक जुनोटिक रोग भएको र मानिसमा लाग्ने ९९ प्रतिशत रेविज रोग कुकुरको टोकाइबाट हुने गरेकोले सबै घरपालुवा कुकुर र बिरालोलाई रेविज विरुद्ध खोप लगाउनुहोस्। सामुदायिक तथा छाडा कुकुरहरूलाई समेत खोप लगाउन नजिकको पशु सेवा शाखा वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रसँग आवश्यक समन्वय गर्नुहोस्।
- दुधालु गाईभैसीलाई थुनेलोको समस्याबाट बचाउन गोठ सफा राख्ने र दूध दुहेपछि १:९ को अनुपातमा ग्लिसेरिन र पोभिडोन आयोडिन मिसाई बनाएको झोलमा ३० सेकेण्डसम्म थुन चोपल्नुहोस् र कम्तीमा १५ मिनेटसम्म पशुलाई उभ्याइराख्न घाँसदाना दिने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- तापक्रम घट्दो क्रममा भएकोले भर्खर जन्मिएका बाच्छाबाच्छी, पाठापाठीमा निमोनिया, छेरौंटे जस्ता समस्याहरू देखिने हुँदा गोठ तथा खोरमा हावा आवतजावत हुने गरी त्रिपाल वा बोराहरू टाँगेर न्यानो बनाउने व्यवस्था गर्नुहोस्।
- जाडो मौसम सुरु भएसँगै ब्रोइलर र लेयर्स कुखुराहरूमा श्वासप्रश्वास सम्बन्धी रोगहरू र पेटमा पानी भरिने जस्ता समस्या देखिने हुँदा विशेष गरी रातको समयमा प्रशस्त मात्रामा हावा आवतजावत हुने गरी त्रिपाल, बोरा र ब्रुडर मेसीनहरूको प्रयोग गरेर खोरलाई न्यानो बनाउने व्यवस्था गर्नुहोस्।
- यस मौसममा रात लामो र दिन छोटो हुने हुँदा अण्डा उत्पादन गर्ने कुखुराहरूलाई दैनिक (१६-१८) घण्टा सम्म प्रकाशको व्यवस्थापन गर्नुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- यस मौसममा हरियो घाँसको कमी हुने भएकाले पशुहरूलाई बाँझोपन हुनबाट बचाउन प्रशस्त पौष्टिक आहारा, समय समयमा बजारमा पाईने खनिज र भिटामिनको धुलो वा झोल औषधी तथा नियमित परजीवी विरुद्धको औषधी पशु स्वास्थ्य प्राविधिक वा पशु चिकित्सकको सल्लाह बमोजिम खुवाउनुहोस्।
- पशुपन्छीहरूमा महामारी रोगका विरुद्ध देहाय बमोजिमका खोप लगाउनुहोस्। पशु खरिद गरी ल्याउँदा समेत उल्लिखित खोपहरू लगाएको सुनिश्चित गर्नुहोस्।

पशुवस्तुको प्रजाति	लगाउनुपर्ने खोप
गाई, भैँसी, याक, चोरी	खोरेत (FMD), भ्यागुते र चरचरे (H.S & B.Q), लम्पी स्कीन रोग (LSD)
भेडा र बाखा	पि.पि.आर. (PPR)
बंगुर	हैजा (C.S.F), खोरेत (FMD)
स्थानीय कुखुरा	रानीखेत (N.D), फावल पक्स (Fowl Pox)
कुकुर र बिरालो	रेविज (ARV), डि.एच.पि.पि.एल. (DHPPL)

- घुम्टी प्रणालीमा पालिएका उच्च हिमाली क्षेत्रबाट बेसीं झरेका चोरीमा खोरेत, भ्यागुते र चरचरे तथा भेडा, बाखा र च्याङ्ग्रामा पि.पि.आर विरुद्धको खोप लगाउनुहोस्।
- हिउँदे घाँस छरेको ३० देखि ३५ दिनमा सिँचाइ गरी प्रति रोपनी ३० केजीको दरले युरियाले टपड्रेस गर्नुहोस्।
- कमन कार्प माछाको प्रजनन नजिकिदै गरेकोले माउको व्यवस्थापन कार्य थालनी गर्नुहोस्। माउ बनाउनका लागि चहकिलो, उज्यालो, फुर्तिलो, निरोगी र शुद्ध नशका निम्न उमेर र तौल अनुसारको माछालाई छनोट गरी माउ पोखरी राख्नुहोस्।

उमेर (वर्ष)		औषत तौल (केजी)	
भाले	पोथी	भाले	पोथी
१-२	२-३	२-३	३-४

- कमन कार्प माछाको प्रजनन मा काकावान प्रयोग हुने भएकाले खर वा नरिवलको जट्टा काटी राम्ररी सुकाएर तयार गर्नुहोस्।
- चिसो अत्यधिक बढी भएको बेला रहु, नैनी, टिलापिया, पांगास माछाहरूमा असर हुने वा मर्न पनि सक्ने हुनाले बिहानीपख नियमित रूपमा बोरिडको पानी पोखरीमा थप्नुहोस्।
- चिसो याममा माछाको बाहिरी भागमा परजीवी (जुम्रा, जुका) को प्रकोप हुने हुँदा नियन्त्रणको लागि पाराक्युर बि.टी (Paracure BT) २० मिलि लिटर प्रति रोपनीका दरले पानीको घोल बनाई पोखरीको चारैतिर छर्कनुहोस्।

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

विशेषज्ञ समूहः

क्र.सं.	नाम थर	पद/कार्यक्षेत्र	कार्यालय
१.	बासुदेव रेग्मी	महानिर्देशक	कृषि विकास निर्देशनालय, पोखरा
२.	वालकृष्ण अधिकारी	बागवानी विज्ञ	कृषि विकास निर्देशनालय, पोखरा
३.	शालिकराम अधिकारी	वाली रोग विज्ञ	वाली संरक्षण प्रयोगशाला, पोखरा
४.	डा. शोभा शर्मा	पशु विकास विज्ञ	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
५.	मिरा चौधरी	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
६.	रमेश आचार्य	वाली विकास विज्ञ	कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, लुम्ले
७.	सरोज अधिकारी	बागवानी विज्ञ	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन
८.	ज्योती क्षेत्री	कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
९.	नारायण प्रसाद पाठक	कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
१०.	हिरा प्रसाद भट्टराई	मेटेरियोलोजिष्ट	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय, पोखरा
११.	सिर्जना थापा	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
१२.	मिलन आचार्य	वाली विकास अधिकृत	कृषि विकास निर्देशनालय, पोखरा